

เปรียบเทียบการตรวจประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนสำหรับ ร้านขายยาแผนปัจจุบันในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศไทย

ไพรวลัย ทำมพล¹, รัชชวร ใจสะอาด², ทิพาพร กาญจนราช^{3*}

Received: 31 January 2017

Accepted: 3 April 2017

บทคัดย่อ

บทนำ: การควบคุมกำกับให้ร้านยามีคุณภาพเป็นเครื่องมือหนึ่งในการคุ้มครองผู้บริโภคที่มาใช้บริการร้านยา การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการตรวจประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนสำหรับร้านขายยาแผนปัจจุบันในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศไทยเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนากระบวนการควบคุมกำกับร้านยาใน สปป.ลาว **วิธีดำเนินการวิจัย:** เป็นงานวิจัยเอกสาร สังเคราะห์ผลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา **ผลการวิจัย:** การตรวจประเมินร้านยาในประเทศไทย ที่ควรประยุกต์ใช้ ใน สปป.ลาว คือการไม่อนุญาตให้ขายยาอันตราย ยาควบคุมพิเศษ ในเวลาที่เภสัชกรหรือผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ การตรวจประเมินร้านยาที่มีในประเทศไทยแต่ไม่มีของ สปป.ลาว และยังไม่มีความจำเป็นที่จะรับประยุกต์ใช้ใน สปป.ลาว ได้แก่ การคัดกรองและส่งต่อผู้ป่วยที่เหมาะสมโดยเภสัชกรในร้านยา และความพร้อมของสถานที่อุปกรณ์ในการผลิตยาตามใบสั่งยาของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม เนื่องจากบริบทปัจจุบันเภสัชกรใน สปป.ลาว ไม่มีหน้าที่ทั้งสองอย่างนี้ **สรุปผลการวิจัย:** ถึงแม้การออกกฎหมายใน สปป.ลาว จะมีขั้นตอนที่ไม่ซับซ้อนเท่าประเทศไทย การปรับเปลี่ยนร้านยาใน สปป.ลาว ให้มีคุณภาพควรใช้วิธีเชิงบวก มากกว่าการบังคับใช้กฎหมาย โดยอาจประยุกต์วิธีการที่ประเทศไทยใช้ โดยในระยะเริ่มต้นควรให้เจ้าหน้าที่ตรวจประเมิน สร้างความเข้าใจให้กับร้านยาถึงความจำเป็นในการพัฒนาให้ร้านยามีคุณภาพ สร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้ร้านยาได้พัฒนาตนเองเข้าสู่ร้านยาคุณภาพ และเมื่อผ่านขั้นตอนการเรียนรู้จนร้านยาสามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพได้แล้วจึงค่อยนำมาตรการทางกฎหมายมาใช้บังคับ

คำสำคัญ: วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน, ร้านยา, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, ประเทศไทย

วารสารเภสัชศาสตร์อีสาน 2560; 13 (ฉบับพิเศษ): 456-463

¹ B.Sc. (Pharmacy) นักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาคุ้มครองผู้บริโภคและการจัดการด้านสุขภาพ

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และแขนงอาหารและยา นครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศลาว

² วท.ม (สาธารณสุขศาสตร์) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาเภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

³ Ph.D (Public Health and Community Medicine) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาเภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

* ติดต่อผู้พิมพ์: ผศ.ดร.ทิพาพร กาญจนราช คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40002

โทร. 043-362090 e-mail: otipkan@kku.ac.th

Comparison of the Assessment of Pharmacy Practice for Community Pharmacies between The Lao People's Democratic Republic and Thailand

Phaivanh Thammiphon¹, Raksaworn Jaisaard², Tipaporn Kanjanarach^{3*}

Abstract

Introduction: Monitoring quality of community pharmacy is a mean to protect consumer using service from community pharmacies. This study aimed to compare the assessment of pharmacy practice for community pharmacies in the Lao People's Democratic Republic between and that in Thailand and propose recommendations for improvement. **Methods:** This is a documentary research, using content analysis technique to synthesize the results. **Results:** : The items of the assessment of pharmacy practice for community pharmacies in Thailand that should be adopted in Lao is the prohibition of the sale of dangerous and special controlled drugs when pharmacists in charge do not present in the pharmacies. There are two items that are assessed in Thailand but should have not yet adopted in Lao as they are not suitable for Lao context. These are the assessment of the quality of the screening and referring patients to other appropriate health facilities by community pharmacists, and the readiness of the facilities and equipment for extemporaneous preparations. **Conclusion:** Although the process of law enactment in Lao is relatively less complex than that in Thailand; positive measures, rather than law enforcement, should be employed to ensure the quality of the practice of community pharmacies. The measures used to improve quality of community pharmacies in Thailand should be adopted. At the early stage of the improvement, the assessors should make community pharmacies understand the importance of the assessment, persuade and encourage them to improve their pharmacies. After community pharmacists undergo the learning process until they are able to organize their pharmacies to meet with the expected standard, the law enforcement shall then be implemented.

Keywords: Pharmacy practice for community pharmacies, Pharmacy, The Lao People's Democratic Republic, Thailand

IJPS 2017; 13 (Supplement): 456-463

¹ B.Sc. (Pharmacy) Pharmacist, Master of Sciences (Health Consumer Protection and Health Management) Faculty of Pharmaceutical Sciences, Khon Kaen University, and Department of Food and Drugs, Vientiane, The Lao People's Democratic Republic

² M.Sc. (Public Health) Assistant Professor, Department of Social and Administrative Pharmacy, Faculty of Pharmaceutical Sciences, Khon Kaen University

³ Ph.D (Public Health and Community Medicine) Assistant Professor, Department of Social and Administrative Pharmacy, Faculty of Pharmaceutical Sciences, Khon Kaen University

* **Corresponding author:** Assist. Prof. Tipaporn Kanjanarach, Faculty of Pharmaceutical Sciences, Khon Kaen University, Muang, KhonKaen, 40002 Thailand. Tel. 043-362090 e-mail: otipkan@kku.ac.th

บทนำ

ร้านขายยาคือสถานบริการสุขภาพขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่ใกล้ชิดประชาชน ร้านยาจึงเป็นที่พึ่งด้านสุขภาพของชุมชนที่คอยให้คำปรึกษาและแนะนำเรื่องการไ้ยา ผลลิตภัก์สุขภาพ การดูแลตนเอง และปัญหาด้านสุขภาพอื่นๆ ของชุมชน พร้อมทั้งส่งต่อไปพบแพทย์ผู้เชี่ยวชาญตามระดับความรุนแรงของโรค ร้านยาที่เปิดให้บริการมักจะ มีผลลิตภัก์และรูปแบบการให้บริการที่หลากหลายแตกต่างกัน เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริบทที่แตกต่างกัน

ประเทศต่างๆในโลกจะมีกฎหมายหรือระเบียบเพื่อกำกับดูแลให้ร้านยาได้มาตรฐาน เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยจากการใช้บริการร้านยา

ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ร้านยาแบ่งเป็น 3 ประเภท ตาม(มาตรา 5 กฎหมายยาและผลลิตภัก์การแพทย์, ฉบับปรับปรุง ค.ศ. 2011 (Law of Drug and Medical Products, 2011) คือ ร้านขายยาชั้น 1 ซึ่งผู้ที่เปิดร้านยานี้ได้ต้องมีใบประกาศนียบัตร วิชาเภสัชกรรมในระดับปริญญาตรีขึ้นไป (เรียน 5 ปี) ร้านขายยาชั้น 2 ผู้ที่จะเปิดร้านยานี้ได้ต้องมีใบประกาศนียบัตรวิชาเภสัชกรรมในระดับอนุปริญญา (เรียน 3 ปี) และร้านขายยาชั้น 3 ผู้ที่จะเปิดร้านยานี้ได้ต้องมีใบประกาศนียบัตรวิชาเภสัชกรรมในระดับชั้นต้น (ผ่านการอบรมระยะสั้น) ประเภทของยาที่กฎหมายอนุญาตให้มีไว้ในร้านเพื่อจำหน่ายในร้านยาของ สปป.ลาว เปรียบเทียบกับร้านยาของประเทศไทย แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประเภทของยาที่กฎหมายอนุญาตให้มีไว้ในร้านขายยาของ สปป.ลาว และประเทศไทย

ประเภทร้านขายยา	ประเภทของยาที่กฎหมายอนุญาตให้มีไว้ในร้านขายยา					
	ยาควบคุมพิเศษ (ต้องมีใบสั่งยา จากแพทย์)	ยาอันตราย (ส่งมอบโดย เภสัชกร)	ยาบรรจุเสร็จที่ ไม่ใช่ยาอันตราย หรือยาควบคุม พิเศษ	ยาแผน โบราณ	ยาสามัญ ประจำบ้าน	ยาบรรจุ เสร็จ สำหรับ สัตว์
สปป.ลาว						
ชั้น 1	*	*	*	*	*	-
ชั้น 2	-	-	*	-	*	-
ชั้น 3	-	-	-	-	*	-
ประเทศไทย						
ข.ย. 1/ข.ย. 4	*	*	*	*	*	*
ข.ย. 2	-	-	*	*	*	*
ข.ย. 3	*	*	*	*	*	*
	(สำหรับสัตว์)	(สำหรับสัตว์)	(สำหรับสัตว์)			
ข.ย.บ.	-	-	-	*	*	-

หมายเหตุ * หมายถึงมีไว้ขายได้ - หมายถึงไม่สามารถมีไว้ขายได้ ข.ย.4: ร้านขายส่งยาแผนปัจจุบัน

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่ากรณีที่พักผ่อนร้านยาที่มีการดำเนินการไม่เป็นไปตามมาตรฐาน

ที่กำหนด วิธีการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่จะเป็นการกล่าวตักเตือนด้วยวาจา ยังไม่มีการทำเป็น

รายงาน ทำให้ยังขาดหลักฐานเชิงประจักษ์ ที่ใช้
สำหรับประกอบการวางแผนเพื่อพัฒนาขบวนการ
การควบคุมกำกับร้านยา

หนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
สปป.ลาว และประเทศไทยจัดเป็นประเทศที่มีการจัดการ
ระบบสาธารณสุขคล้ายคลึงกัน กล่าวคือมีหน่วยงาน
หลักในการรับผิดชอบ ควบคุมการขึ้นทะเบียน
ผลิตภัณฑ์สุขภาพก่อนออกสู่ตลาด และเฝ้าระวัง
อันตรายจากผลิตภัณฑ์สุขภาพหลังออกสู่ตลาด รวมทั้ง
ควบคุมสถานบริการด้านสุขภาพ เช่น โรงพยาบาล ร้านยา
ให้เป็นไปตามมาตรฐาน หน่วยงานดังกล่าว ใน สปป.ลาว
คือ กรมอาหารและยา (อ.ย ลาว) ในประเทศไทย คือ
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย. ไทย)

การศึกษาครั้งนี้ จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อ
เปรียบเทียบการตรวจประเมินวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรม
ชุมชนสำหรับร้านขายยาแผนปัจจุบันในสปป.ลาว และ
ประเทศไทยเพื่อเป็นประโยชน์ในการเสนอแนะแนวทาง
ในการพัฒนาขบวนการการควบคุมกำกับร้านยาใน
สปป.ลาว ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร
(Documentary research) โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจาก
เอกสารของ สปป.ลาว จำนวน 3 ฉบับดังต่อไปนี้ คือ
(1) คู่มือการตรวจตราร้านขายยา ค.ศ. 2000 (FDA
Lao, 2000) (2) กฎหมายว่าด้วยยาและผลิตภัณฑ์
การแพทย์ ฉบับปรับปรุง วันที่ 21 ธันวาคม 2011
(Law of Drug and Medical Products, 2011) และ (3)
ข้อตกลงว่าด้วยร้านขายยอย่อยยา (ร้านขายปลีกยา)
ฉบับปรับปรุง เลขที่ 2922/สท นครหลวงเวียงจันทน์
วันที่ 21 SEP 2016 (MOPH Lao, 2016) โดยเอกสาร
ฉบับที่ 1 เป็นเอกสารหลักที่ใช้ในการตรวจประเมินร้าน
ยา เอกสารฉบับที่ 2 และที่ 3 ใช้ประกอบในกรณีที่คู่มือ

ในการตรวจประเมินร้านยาไม่ได้ระบุไว้ ในส่วนของ
เอกสารของประเทศไทย ทำการวิเคราะห์เนื้อหาจาก
เอกสาร 1 ฉบับดังต่อไปนี้ คือ คู่มือการตรวจประเมิน
วิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชน สำหรับร้านขายยา
แผนปัจจุบัน (ข.ย.1) พ.ศ. 2557 (Good Pharmacy
Practices: GPP, 2014)

ผลการวิจัย

พัฒนาการของคู่มือตรวจประเมินร้านยา:
การตรวจประเมินร้านยาทั้ง 3 ชั้น ของสปป ลาว
ยึดแนวปฏิบัติตามคู่มือการตรวจตราร้านขายยา
2000 คู่มือดังกล่าวจัดทำครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2539
(ค.ศ.1996) และปรับปรุงอีกครั้งเมื่อปี พ.ศ.2545
(ค.ศ 2002) และใช้มาจนถึงปัจจุบัน สำหรับการ
ตรวจประเมินร้านยาในประเทศไทย เกิดขึ้นจาก
แนวคิดในการยกระดับมาตรฐานคุณภาพของร้านยา
เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับบริการที่มีคุณภาพจากร้านยา
 และได้มีการปรับกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับร้านยา
เพื่อสนับสนุนการยกระดับคุณภาพร้านยาครั้งแรก
เมื่อปี พ.ศ 2549 ตามมติในการประชุมครั้งที่
1/2549 ของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพร้านยา
และมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง คู่มือการตรวจ
ประเมินร้านยาแผนปัจจุบัน (ข.ย. 1) ฉบับที่ใช้อยู่
ปัจจุบัน คือ คู่มือการตรวจประเมินวิธีปฏิบัติทาง
เภสัชกรรมชุมชน ภายใต้ประกาศกระทรวง
สาธารณสุข เรื่อง การกำหนดเกี่ยวกับสถานที่
อุปกรณ์ และวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรมชุมชนใน
สถานที่ขายยาแผนปัจจุบันตามกฎหมายว่าด้วยยา
2557 ปัจจุบัน (พ.ศ 2559) คู่มือการตรวจประเมิน
ร้านขายยาแผนปัจจุบันเฉพาะยาบรรจสุเสร็จที่ไม่ใช่
ยาอันตราย หรือยาควบคุมพิเศษ หรือ (ข.ย.2) ร้าน
ขายยาแผนปัจจุบัน เฉพาะยาบรรจสุเสร็จสำหรับสัตว์
หรือ (ข.ย.3) และร้านขายยาแผนโบราณ หรือ

(ข.ย.บ.) อยู่ในระหว่างการปรับปรุง
เนื้อหาการตรวจประเมิน: การตรวจประเมิน
คุณภาพร้านยาของ สปป.ลาว แบ่งออกเป็น 10 ตัวชี้วัด
ของประเทศไทยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน 5 หมวด การ
เทียบเคียงเนื้อหาการตรวจประเมินร้านยาของ สปป.ลาว
และประเทศไทย แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบหัวข้อการตรวจประเมินร้านยาระหว่าง สปป.ลาว และประเทศไทย

สปป.ลาว		ประเทศไทย	
ตัวชี้วัดที่ 1	อาคารสถานที่และความเป็นระเบียบ ในร้านขายยา	หมวดที่ 1	ด้านสถานที่
ตัวชี้วัดที่ 2	ไม่มียาที่ห้ามจำหน่ายในร้านขายยา	หมวดที่ 3	ด้านบุคลากร
ตัวชี้วัดที่ 3	มียาพื้นฐานที่ได้จดทะเบียนมีชื่อ และฉลากถูกต้อง	หมวดที่ 4	ด้านการควบคุมคุณภาพยา
ตัวชี้วัดที่ 4	คุณภาพของยา	หมวดที่ 4	ด้านการควบคุมคุณภาพยา
ตัวชี้วัดที่ 5	มีใบเสร็จซื้อ-ขายถูกต้อง	หมวดที่ 4	ด้านการควบคุมคุณภาพยา
ตัวชี้วัดที่ 6	การจ่ายยาให้คนไข้	หมวดที่ 5	ด้านการปฏิบัติตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรม ชุมชน
ตัวชี้วัดที่ 7	ความรู้พื้นฐานของผู้ขายยา	หมวดที่ 3	ด้านบุคลากร
ตัวชี้วัดที่ 8	การขายยาปฏิชีวนะ ยาเสพติดยา ออกฤทธิ์ต่อจิต-ประสาท และยาแก้ ปวดที่อยู่ในบัญชีหมวดยาอันตราย ตามใบสั่งแพทย์	หมวดที่ 5	ด้านการปฏิบัติตามวิธีปฏิบัติทางเภสัชกรรม ชุมชน
ตัวชี้วัดที่ 9	อุปกรณ์ และเอกสารที่จำเป็น	หมวดที่ 2	ด้านอุปกรณ์
ตัวชี้วัดที่ 10	วิชาการประจำร้านขายยา	หมวดที่ 3	ด้านบุคลากร

ประเด็นการตรวจประเมินคุณภาพร้านยาที่ สปป. ลาว แสดงในตารางที่ 3
ประเทศไทยตรวจประเมิน ไม่มีการตรวจประเมิน ใน

ตารางที่ 3 ประเด็นการตรวจประเมินคุณภาพร้านยา ที่ไม่มีการตรวจประเมิน ใน สปป ลาว

หมวด	ประเด็นที่ไม่มีการตรวจประเมิน ใน สปป ลาว
สถานที่ขายยาแผนปัจจุบัน	- ต้องมีพื้นที่ขาย และให้คำปรึกษาการใช้ยา แยกเป็นสัดส่วนอย่างชัดเจน - ความเพียงพอของพื้นที่การจัดวางยาอันตราย และยาควบคุมพิเศษ - การ ติดป้ายแสดงประเภทของยาได้ชัดเจนตาม หลักวิชาการ - การจัดให้มีวัสดุที่บ ีใช้ปิดบังบริเวณที่จัดวางยาอันตราย ยาควบคุมพิเศษ สำหรับปิดในเวลาที่ไม่มีการให้บริการหรือผู้ที่มีหน้าที่ ปฏิบัติการไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ - การจัดให้มีป้ายแจ้งให้ผู้มารับบริการทราบว่าเภสัชกรผู้ที่มีหน้าที่ปฏิบัติการไม่อยู่
อุปกรณ์	- อุปกรณ์ที่ต้องมีในร้านยา ได้แก่ เครื่องวัดความดันโลหิต (ชนิดอัตโนมัติ) เครื่องชั่งน้ำหนัก อุปกรณ์วัดส่วนสูง อุปกรณ์สำหรับดับเพลิง
บุคลากร	- การแต่งกายของเภสัชกร เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถแยกความแตกต่างจาก พนักงานร้านยาได้ - การแบ่งแยกบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบระหว่างเภสัชกรกับพนักงานร้านยา อย่างชัดเจน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

หมวด	ประเด็นที่ไม่มีการตรวจประเมิน ใน สปป ลาว
สถานที่ขายยาแผนปัจจุบัน	ต้องมีพื้นที่ขาย และให้คำปรึกษาการใช้ยา แยกเป็นสัดส่วนอย่างชัดเจน ความเพียงพอของพื้นที่การจัดวางยาอันตราย และยาควบคุมพิเศษ การจัดป้ายแสดงประเภทของยาได้ชัดเจนตาม หลักวิชาการ การจัดให้มีวัสดุที่บ ั ใช้ปิดบังบริเวณที่จัดวางยาอันตราย ยาควบคุมพิเศษ สำหรับปิดในเวลาทีเภสัชกรหรือผู้มีหน้าที่ ปฏิบัติการไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ การจัดให้มีป้ายแจ้งให้ผู้มารับบริการทราบว่าเภสัชกรผู้มีหน้าที่ปฏิบัติการไม่อยู่
ควบคุมคุณภาพยา	- มีระบบการส่งคืนหรือทำลายยาที่หมดอายุ หรือยาเสื่อมคุณภาพให้ชัดเจน ถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่เป็นปัญหากับสิ่งแวดล้อม - มีระบบการป้องกันการนำยาหมดอายุ หรือยาเสื่อมคุณภาพไปจำหน่าย
การปฏิบัติตามวิธีปฏิบัติ ทางเภสัชกรรมชุมชน	- มีกระบวนการคัดกรองและส่งต่อผู้ป่วยที่เหมาะสม - กรณีที่มีการผลิตยาตามใบสั่งยาของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ต้องจัดให้มี สถานที่ อุปกรณ์ ตามที่กำหนดและเป็นไปตามมาตรฐานการประกอบ วิชาชีพเภสัชกรรมด้านการผลิตยาสำหรับคนไข้เฉพาะราย - ต้องจัดให้มีกระบวนการเฝ้าระวังอาการไม่พึงประสงค์ พฏิกิริยาการใช้ยา ไม่เหมาะสม ปัญหาคุณภาพยา และรายงาน ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ - การจัดวางสื่อให้ความรู้และสื่อโฆษณาสำหรับผู้มารับบริการ เภสัชกรผู้มี หน้าที่ปฏิบัติการจะต้องควบคุม โดยจะต้อง ไม่โอ้อวด ไม่บิดเบือนความจริง ไม่สร้างความเข้าใจผิดให้ ผู้บริโภค และต้องผ่านการอนุญาตถูกต้องตาม กฎหมาย - การดำเนินกิจกรรมด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับ ผู้มารับบริการในร้านยา โดย บุคลากรอื่นซึ่งมิใช่เภสัชกรหรือ พนักงานร้านยา จะต้องได้รับคำยินยอมเป็น ลายลักษณ์อักษร จากเภสัชกร และให้ถือเป็นความรับผิดชอบของเภสัชกร - ไม่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

จากการเปรียบเทียบประเด็นการตรวจประเมินร้านยาของ สปป.ลาว และประเทศไทย จะเห็นได้ว่าประเด็นที่มีการตรวจประเมินร้านยาในประเทศไทยแต่ยังไม่มีใน สปป.ลาว (ตารางที่ 2) ส่วนใหญ่เป็นประเด็นที่ควรกำหนดให้มีเพิ่มเติมในการตรวจประเมินร้านยาของสปป.ลาว เพื่อยกระดับมาตรฐานร้านยา เพื่อให้เป็นที่พึงด้านสุขภาพของชุมชน อย่างไรก็ตามในบริบทปัจจุบัน เภสัชกรใน สปป.ลาว ไม่ได้มีบทบาทและหน้าที่ในการคัดกรองผู้ป่วย ดังนั้นจึงยังไม่มี ความจำเป็นในการนำประเด็นกระบวนการคัดกรองและส่งต่อผู้ป่วยที่เหมาะสมโดยเภสัชกรในร้านยา รวมทั้ง การตรวจประเมินความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องวัดความดันโลหิต (ชนิดอัตโนมัติ) เครื่องชั่งน้ำหนัก อุปกรณ์ที่วัดส่วนสูง เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการตรวจประเมินร้านยาของ สปป.ลาว

ร้านยาใน สปป.ลาว ณ ปัจจุบันไม่มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์จึงอาจยังไม่มี ความจำเป็นที่จะต้องกำหนดให้การห้ามจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบและเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์เป็นส่วนหนึ่งของการตรวจประเมินร้านยา ในส่วนของการผลิตยาตามใบสั่งยาของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ณ ปัจจุบันไม่มีการดำเนินการ และจากบริบทของการบริการร้านยาใน สปป.ลาว คาดว่ากิจกรรมนี้ยังไม่น่าจะมีการดำเนินการในระยะเวลานั้นจึงอาจไม่มีความจำเป็นที่จะต้องนำประเด็นเรื่องความพร้อมของสถานที่และอุปกรณ์ในการผลิตยาตามใบสั่งยาของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมมาเป็นองค์ประกอบของการตรวจประเมินร้านยา

จากประเด็นทั้งหมดในการตรวจประเมินร้านยาในประเทศไทย ที่ สปป.ลาวไม่ได้ตรวจประเมิน (ตารางที่ 2) ประเด็นที่สมควรทำเร่งด่วน

คือการไม่อนุญาตให้ขายยาอันตราย ยาควบคุมพิเศษ ในเวลาที่เภสัชกรหรือผู้ที่มีหน้าที่ปฏิบัติการไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ และจัดให้มีวัสดุที่บ่งชี้บริเวณที่จัดวางยาอันตราย ยาควบคุมพิเศษ ในเวลาที่เภสัชกรหรือผู้ที่มีหน้าที่ปฏิบัติการไม่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ อันเป็นการคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภค เนื่องจากยาในกลุ่มดังกล่าวจำเป็นต้องสั่งจ่ายโดยเภสัชกรเท่านั้น (MOPH Lao, 2016)

ถึงแม้การออกกฎหมายใน สปป.ลาว จะมีขั้นตอนที่ไม่ซับซ้อนเท่าประเทศไทย อย่างไรก็ตามจากวิวัฒนาการการพัฒนาร้านยาเข้าสู่ร้านยาคุณภาพของประเทศไทยจะเห็นได้ว่ามีการดำเนินการที่แตกต่างกันในแต่ละระยะ โดยเริ่มจากการกำหนดมาตรฐาน และให้ร้านยาประเมินตัวเอง และเข้าร่วมเป็นร้านยาคุณภาพด้วยความสมัครใจ จนมาถึงปัจจุบันที่กำหนดให้การผ่านการตรวจประเมินเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการต่อใบอนุญาตร้านยา (Good Pharmacy Practices: GPP, 2014) การปรับเปลี่ยนร้านยาใน สปป.ลาว ให้มีคุณภาพควรใช้วิธีเชิงบวก (Positive approach) มากกว่าการบังคับใช้กฎหมาย โดยอาจประยุกต์วิธีการที่ประเทศไทยใช้ โดยในระยะเริ่มต้นควรให้เจ้าหน้าที่ตรวจประเมินซึ่งคือบุคลากรของกรมอาหารและยา (อ.ย ลาว) สร้างความเข้าใจ ให้กับร้านยาถึงความจำเป็นในการพัฒนาให้ร้านยามีคุณภาพ มีกระบวนการสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้ร้านยาได้พัฒนาตนเองเข้าสู่ร้านยาคุณภาพที่ได้มาตรฐานในการให้บริการด้านยา รวบรวมปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาร้านยาได้อย่างเหมาะสม และเมื่อผ่านขั้นตอนการเรียนรู้จนร้านยาสามารถพัฒนาดตนเองให้มีคุณภาพได้แล้วจึงจะนำมาตรการทางกฎหมายมาใช้บังคับ

References

Food and Drug Administration of The Lao
People's Democratic Republic [FDA Lao].
Handbook for drugstore inspection, 2000.
Good Pharmacy Practices: GPP, 2014 | Law of Drug and Medical Products, 2011.
Ministry of Public Health, The Lao People's
Democratic Republic [MOPH Lao].
Agreement on retail drugstore, No 2922
Vientiane, 2016. |
|--|---|